

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. kovo 28 d.
(OR. en)

6819/23

ECOFIN 187
UEM 46
SOC 143
EMPL 100
COMPET 143
ENV 174
EDUC 74
RECH 62
ENER 92
JAI 214
GENDER 21
ANTIDISCRIM 21
JEUN 40
SAN 100

TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

Dalykas: TARYBOS REKOMENDACIJA dėl euro zonos ekonominės politikos

TARYBOS REKOMENDACIJA

... m. ... d.

dėl euro zonos ekonominės politikos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 136 straipsnio 1 dalį kartu su 121 straipsnio 2 dalimi,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo², ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

² OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,
atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,
pasikonsultavusi su Ekonomikos ir finansų komitetu,
pasikonsultavusi su Ekonominės politikos komitetu,

kadangi:

- (1) euro zonos ekonomikos atsigavimą laikotarpiu po COVID-19 pandemijos pertraukė išorinių sukrėtimų seka. Visų pirma dėl ryžtingo ekonominės politikos atsako tiek nacionaliniu, tiek Sąjungos lygmeniu ir viruso plitimo valdymo priemonių atšaukimo euro zonoje užregistruotas solidus BVP augimas 2021 ir 2022 m. – atitinkamai 5,3 % ir 3,5 %. Darbo rinka taip pat pasirodė esanti atspari: 2022 m. nedarbo lygis rekordiškai žemas – 6,7 %. Tačiau Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą lėmus pasaulinių energijos kainų padidėjimą, didesnę neapibrėžtumą ir tiekimo grandinių sutrikdymą ekonominė veikla 2022 m. antroje pusėje akivaizdžiai sulėtėjo. Dėl energetikos krizės teko iš naujo įvertinti ir sumažinti 2023 m. prognozes. Apskritai paėmus, euro zonos BVP augimas 2023 m. turėtų sumažėti iki vos 0,3 %, o 2024 m. vėl sudaryti 1,5 %. Energijos rinka ir kitos biržos prekių rinkos kurstė infliaciją, kuri ilgainiui išplito į kitų produktų rinkas ir 2022 m. siekė 8,4 %. Tikimasi, kad ateinančiais mėnesiais infliacija išliks didelė, 2023 m. ji toliau sieks 6,1 %, o 2024 m. sumažės. Darbo jėgos paklausa tebėra didelė, todėl tikimasi, kad darbo rinkos išliks tvirtos. Kadangi didelė dalis įmonių vis dar praneša apie darbo jėgos trūkumą, nedarbas kitais metais turėtų tik nuosakiai padidėti, o 2024 m. – vėl mažės. Kartu numatoma, kad 2023 m. nominaliojo darbo užmokesčio augimas spartės, tačiau išliks mažesnis už infliaciją, todėl sumažės namų ūkių perkamoji galia.

Šiomis aplinkybėmis euro zonos einamosios sąskaitos perteklius sumažėjo – tai atitinka smarkų energijos balanso suprastėjimą, ir žvelgiant į ateitį panašu, kad nominalusis euro nuvertėjimas JAV dolerio ir kai kurių kitų valiutų atžvilgiu nuo 2021 m. antros pusės suteiks tik kuklų postūmį konkurencingumui, atsižvelgiant į aukštas energijos kainas;

- (2) makroekonominių sąlygų prastėjimas ir dideli kainų skirtumai tarp valstybių narių kelia iššūkių pajamų ir verslo ciklo konvergencijai euro zonoje. Nepaisant to, kad COVID-19 pandemija lėmė gilius, nors daugiausia pereinamojo pobūdžio makroekonominių rezultatų skirtumus, jos poveikis verslo ciklo sinchronizacijai buvo ribotas ir laikinas. Kilus energetikos krizei euro zonoje matomas naujas įvairialytis makroekonominis poveikis. Dėl skirtumų tarp šalių taikomų energijos rūšių derinių ir politikos, kuria siekiama švelninti energetinio sukrėtimo poveikį, euro zonoje atsirado didelių bendrosios ir grynosios infliacijos lygio skirtumų. Didesnės energijos kainos ir su tiekimo grandinėmis susijęs spaudimas turėjo nelygų poveikį gamybai ir paslaugoms euro zonos valstybėse narėse ir galėtų lemti vis didesnę santykinio konkurencingumo nuokrypį. Nors iš turimų rodiklių matyti, kad konkurencingumo atotrūkiui euro zonoje iki šiol buvo riboti, euro zonos einamosios sąskaitos balansų skirtumai pastaruoju metu padidėjo, daugiausiai dėl prastėjančių energijos balansų;

- (3) siekiant užtikrinti tinkamą ir koordinuotą politikos atsaką į prastėjančią ekonominę perspektyvą ir didelę infliaciją reikia, kad pinigų politika ir fiskalinė politika būtų tinkamai sukalibruotos ir suderintos. Pinigų politika turi tvarkytis su didele infliacija. Europos Centrinis Bankas (ECB) yra pasirengęs kovoti su galimomis nepagrįstos ir netvarkingos rinkos dinamikos rizikomis, kurios kelia didelę grėsmę pinigų politikos poveikio transmisijai visoje euro zonoje. Dabartinėmis sąlygomis plačiabazė fiskalinė ekspansija siekiant remti paklausą dar labiau padidintų infliacinį spaudimą. Kelių euro zonos valstybių narių valstybės skola yra didelė. Todėl skirtingoms valstybėms narėms fiskalinė politika turi būti tinkamai diferencijuota atsižvelgiant į jų ekonominę ir fiskalinę padėtį, kaip 2022 m. liepos 12 d. rekomendavo Taryba savo rekomendacijose dėl nacionalinių reformų programų su Tarybos nuomonėmis dėl kiekvienos valstybės narės 2022 m. stabilumo programų¹. Taip pat reikia, kad jos būtų pasirengusios koreguoti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas einamąsias pirmines išlaidas atsižvelgiant į kintančią padėtį, kartu išlaikant skolos tvarumą. Kartu reikia imtis tikslinių laikinų fiskalinių priemonių pažeidžiamiesiems asmenims ir įmonėms remti, be kita ko, siekiant išlaikyti darbo vietas ir žmogiškąjį kapitalą, ir išsaugoti kainų signalus bei teikti paskatas mažinti energijos suvartojimą. Ir toliau itin svarbu glaudžiai koordinuoti valstybių narių politikos atsaką. Tvarkantis su socialiniu didelės infliacijos poveikiu taip pat labai svarbi darbo rinkos politika ir socialinė politika. 2022 m. vidutinis darbo užmokestis atsiliko nuo infliacijos.

¹ 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacijos dėl nacionalinių reformų programų su Tarybos nuomonėmis dėl 2022 m. stabilumo programų (OL C 334, 2022 9 1, p. 1, 35, 44, 52, 60, 70, 96, 104, 112, 120, 128, 146, 154, 162, 181, 197, 205, 213, 221).

Ateityje darbo užmokesčio pokyčius reikia atidžiai subalansuoti, kad būtų apsaugota darbuotojų perkamoji galia (daugiausiai dėmesio skiriant mažai uždirbantiems asmenims) ir kartu būtų išvengta rizikos, kad darbo užmokestis skatins infliaciją ir didins atsirandančius konkurencingumo skirtumus euro zonoje ir visame pasaulyje. Kokybiško užimtumo skatinimas taip pat galėtų padėti išlaikyti vartojimą. Aktyvus socialinių partnerių dalyvavimas padeda nustatyti iššūkius, įskaitant konkrečius pinigų sąjungai kylančius iššūkius, gerinti politikos sprendinius ir užtikrinti platesnę ekonominės bei socialinės politikos darbotvarkės nuosavumą. Prie infliacijos mažinimo taip pat gali prisidėti pasiūlos politikos kryptys, spartinančios alternatyvių energijos tiekimo šaltinių kūrimą, stiprinančios konkurenciją ir inovatyvumą gerinančios išteklių paskirstymą ir remiančios našumo augimą. Taip pat reikia nuolat stebėti rizikas finansiniam stabilumui;

- (4) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/241¹ įsteigta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (toliau – Priemonė) ir sanglaudos politikos fondai yra itin svarbios priemonės euro zonos atsparumui stiprinti ir konvergencijai remti. Euro zonos valstybėse narėse Priemonė įgyvendinama sėkmingai: išmokėta išankstinio finansavimo ir finansavimo pasiekus tarpines bei siektinas reikšmes suma sudaro daugiau kaip 136 000 000 000 EUR. Nuo COVID-19 pandemijos protrūkio pagal sanglaudos politikos programas euro zonos valstybėms narėms išmokėta daugiau kaip 82 000 000 000 EUR. Priemonė ir sanglaudos politikos fondai prie euro zonos politikos prioritetų įgyvendinimo prisideda keliais kanalais: abi priemonės remia ekonominę veiklą papildomomis investicijomis, o ilgesniu laikotarpiu planuojamomis investicijomis ir struktūrinėmis reformomis bus remiama žaliaji ir skaitmeninė pertvarka, kartu stimuliuojant didesnę našumo ir potencialios gamybos apimtį augimą, taip pat stiprinant valstybių narių atsparumą. Didelė dalis investicijų ir reformų, vykdomų pagal Priemonę, yra svarbios įgyvendinant ankstesnėse rekomendacijose euro zonai nustatytus euro zonos politikos prioritetus. Todėl, siekiant išlaikyti reformų pagreitį, labai svarbu toliau įgyvendinti sutartas reformas ir investicijas pagal planuojamą tvarkaraštį;

¹ 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

- (5) kad būtų užtikrintas nuoseklus ekonominės politikos atsakas Sąjungos lygmeniu, į 2022 m. lapkričio 22 d. Komisijos komunikatą įtrauktoje metinėje tvaraus augimo apžvalgoje išdėstomi ateinančių metų pagrindiniai politikos prioritetai ir gairės. Metinės tvaraus augimo apžvalgos struktūra grindžiama keturiais konkurencingo tvarumo aspektais: aplinkosauginio tvarumo, sąžiningumo, našumo, makroekonominio stabilumo aspektais, ir ji atitinka Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus. Be to, 2022 m. lapkričio 22 d. paskelbtoje 2023 m. Įspėjimo mechanizmo ataskaitoje pateikiama Komisijos atlikta galimų makroekonominių disbalansų, kurie gali trukdyti tinkamam valstybių narių ekonomikos, ekonominės ir pinigų sąjungos bei visos Sąjungos veikimui, analizė;
- (6) spartus infliacijos augimas praėjusiais metais lėmė spartų pinigų politikos krypties visame pasaulyje koregavimą. ECB pradėjo normalizuoti pinigų politiką siekdamas užtikrinti, kad infliacija laiku sugrįžtų prie 2 % vidutinio laikotarpio tikslo. Jis taip pat nurodė, kad palūkanų normų normalizavimas tęsis, atsižvelgiant į ekonominių duomenų pokyčius. Pastaruoju metu itin didėjant infliacijai reikšmingą vaidmenį atlieka pasiūlos suvaržymai, o dėl infliacijos skirtumų pinigų politikos vykdymas tampa dar didesniu iššūkiu. Vienodas politikos krypties perdavimas visoje euro zonoje yra pirminė sąlyga tam, kad pinigų politikos mandatas būtų įvykdytas;

- (7) numatyta, kad euro zonos fiskalinė kryptis, matuojama kaip grynujų pirminių išlaidų pokytis, palyginti su vidutiniu potencialiu augimu, 2022 m. bus ekspansinė, o 2023 m. – iš esmės neutrali, pasak Komisijos, tačiau virstų ekspansine, jei tektų įgyvendinti papildomas energijos paramos priemonės arba pratęsti esamas visus 2023 m. Įgyvendinant fiskalinę politiką 2023 m. turėtų būti vengiama didinti tebevykstančių pasiūlos sukrėtimų infliacinį poveikį, taip pat tiek nacionaliniu, tiek visos euro zonos lygmeniu nėra pagrindo ekonomikai suteikti plačiabazio fiskalinio impulso. Šis iššūkis ypač svarbus toms valstybėms narėms, kurios patiria didelę grynąją infliaciją, taip pat susidūrusios su dideliais ekonominiais ir socialiniais sunkumais, kuriuos sukėlė darbuotojų, visų pirma mažai uždirbančių asmenų, perkamosios galios sumažėjimas. Be to, fiskalinė politika turėtų išlikti apdairi ir joje turėtų būti derinamos didesnės investicijos ir grynujų pirminių einamųjų išlaidų augimo kontrolė. Šiomis aplinkybėmis numatomas tolesnis Priemonės lėšų įsisavinimo ir nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų padidėjimas visose valstybėse narėse atitinka poreikį didinti viešąsias ir privačiąsias investicijas į žaliąją bei skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą. Kartu fiskalinės politikos gyvumas padėtų reaguoti į didelį netikrumą ir stiprias neigiamų ekonominės perspektyvos pokyčių rizikas, nekenkiant paskatoms vykdyti energetikos pertvarką. COVID-19 pandemijos palikimas – labai didelė skola euro zonoje, ir nors tikimasi, kad valstybės skola mažės, ji ir toliau gerokai viršys ikipandeminį lygį. Nors trumpalaikės rizikos tvarumui iš esmės sumažėjo, keliose valstybėse narėse vidutinio ir ilgesnio laikotarpio rizikos išlieka didelės, o palūkanų normų kėlimas turėtų laipsniškai prisidėti prie skolos naštos didinimo;

- (8) siekdamas reaguoti į energijos kainų padidėjimą, euro zonos valstybės narės ėmėsi ekstremaliosios padėties priemonių, kurios, kaip apskaičiuota, sudarys 1,25 % BVP 2022 m. ir iki 1 % 2023 m., o numatomas sumažėjimas priklausys nuo energijos kainos pokyčių ir planuojamo susijusių priemonių panaikinimo. Remiantis Komisijos 2022 m. rudens ekonomine prognoze, priemonėmis, kurių imtasi iki šiol, daugiausia siekiama švelninti kainų augimą ir vidutiniškai tik 20 % tų priemonių sudaro tikslinės pajamų priemonės. Tokių paramos priemonių fiskalines išlaidas reikia apriboti, kartu atsižvelgiant į jų paskirstomąjį poveikį visiems mokesčių laipteliams, poveikį energijos paklausai ir investavimą į žaliąją pertvarką, galimus bendrosios rinkos iškraipymus ir neigiamą šalutinį poveikį visose valstybėse narėse. Tuo tikslu svarbu susitarti dėl bendro požiūrio. Visų pirma, būtų galima nagrinėti gerai sukalibruotą dvipakopį energijos kainodaros modelį, pagal kurį pažeidžiami vartotojai naudotųsi reguliuojamomis kainomis iki tam tikro vartojimo lygio, ir kitas sistemas, kuriomis būtų pasiekiami panašūs tikslai, atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus. Be to, galėtų būti apsvarstyti tinkami laipsniško paramos nutraukimo būdai, mažėjant energijos kainų spaudimui. Be laikinų energetikos priemonių, skatinti energetinę nepriklausomybę ir saugumą bei žaliąją pertvarką gali padėti viešosios ir privačiosios investicijos. Nuo pasaulinės finansų krizės tiek privačiųjų, tiek viešųjų investicijų lygis euro zonoje buvo žemas.

Politikos veiksmai, kurių imtasi reaguojant į COVID-19 krizę, numatant išskirtinę paramą pagal priemonę „NextGenerationEU“, padėjo palaikyti viešųjų investicijų lygį, ir tai darė teigiamą poveikį potencialiam augimui, ypač valstybėse narėse, kurių valstybės skolos našta didžiausia. Tolesnės privačiosios ir viešosios investicijos, visų pirma įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, sanglaudos politikos programas bei nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus, kuriuos valstybės narės turės atnaujinti iki 2023 m. birželio mėn., yra kritiškai svarbios siekiant užtikrinti darnų bei sanglauda grindžiamą augimą ir įgyvendinti žaliąją bei skaitmeninę pertvarką;

- (9) 2022 m. lapkričio 9 d. Komisija paskelbė Komunikatą dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių, kuriuo siekiama padidinti ekonominės priežiūros ir politikos koordinavimo veiksmingumą Sąjungoje. Tuo komunikatu siekiama apibrėžti paprastesnę ir integruotą makrofiskalinės priežiūros architektūrą, kad būtų užtikrintas skolos tvarumas ir skatinamas tvarus bei įtraukus augimas. Pagrindiniais to komunikato elementais siekiama supaprastinti sistemą, padidinti nacionalinį nuosavumą ir stiprinti vykdymo užtikrinimą. Tame komunikate siūloma, kad fiskalinės trajektorijos būtų išdėstytos valstybių narių siūlomuose vidutinio laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose, laikantis skaidrios bendros Sąjungos sistemos. Tie planai, kurie būtų priimami Tarybos, sujungtų fiskalinius, reformų ir investicijų įsipareigojimus, remiant skolos tvarumą bei tvarų augimą ir atspindint Sąjungos bei nacionalinius prioritetus. Reformų ir investicijų įsipareigojimai nacionaliniame vidutinio laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane suteiktų galimybę taikyti ilgesnį fiskalinio koregavimo laikotarpį.

Sutartyje nustatytos pamatinės vertės – 3 % BVP deficitas ir 60 % BVP skola – būtų išlaikytos, tačiau būtų vykdoma labiau rizika grindžiama priežiūra, daugiausiai dėmesio skiriant skolos tvarumui. Kalbant apie makroekonominio disbalanso procedūrą, svarbu toliau koordinuotai ir subalansuotai tvarkytis su makroekonominiais disbalansais. Tame Komisijos komunikate siūloma labiau į ateitį orientuota sistema, kad būtų galima nustatyti atsirandančias rizikas, joms besivystant. Vertinimas, ar yra susidarę disbalansai, ir toliau būtų grindžiamas trimis kriterijais: sunkumo, raidos ir politikos atsako. Tačiau atliekant vertinimą daugiau svarbos būtų teikiama raidos ir atitinkamų valstybių narių politikos atsako kriterijams;

- (10) dėl politikos paramos per COVID-19 krizę euro zonos darbo rinka pasirodė esanti labai atspari. 2022 m. pirmą ketvirtį bendras dirbtų valandų skaičius viršijo ikipandeminį lygį, visą 2022 m. pirmą pusę užimtumas nuolat augo, o 2022 m. antrą ketvirtį pasiekė istorines aukštumas, todėl nedarbo lygis nukrito iki 6,8 % – žemiausio lygio nuo euro įvedimo. Vis dėlto dar yra galimybių pagerinti moterų, jaunimo ir vyresnių žmonių, asmenų su negalia bei pažeidžiamų grupių integraciją į darbo rinką. Žvelgiant į ateitį, numatomas ekonominės veiklos sulėtėjimas turės neigiamos įtakos užimtumo perspektyvoms: 2023 m. nedarbo lygis šiek tiek padidės. Maža faktinių duomenų, kad dėl COVID-19 krizės būtų struktūriškai suprastėjęs darbo jėgos pasiūlos ir paklausos derinimas.

Tačiau tarp valstybių narių ir sektorių yra didelių darbo rinkos padėties skirtumų. Nuo 2019 m. daugiausiai darbo vietų sukurta informacinių technologijų ir profesinių paslaugų srityse, o transporto, apgyvendinimo ir maitinimo sektoriuose darbo vietų mažėjo. Tikėtina, kad susiveržiant euro zonos darbo rinkoms tam tikrą vaidmenį atliks ir demografinė kaita. Adekvačios ir veiksmingos investicijos į kokybišką švietimą ir mokymą visose amžiaus grupėse bus labai svarbios siekiant sušvelninti dabartinį bei būsimą įgūdžių trūkumą ir remti žaliąją bei skaitmeninę pertvarkas. 2022 m. darbo užmokesčio augimas šiek tiek padidėjo, todėl visumiškai padidėjo darbo sąnaudos produkcijos vienetui. Tačiau apskritai jis išliko nuosaikus ir prognozuojama, kad ir toliau gerokai atsiliks nuo infliacijos. Numatoma, kad realusis atlygis vienam darbuotojui 2022 m. susitrauks 2,8 % ir dar 0,9 % 2023 m., o 2024 m. dalis to praradimo bus susigrąžinta. Infliacijos lūkesčių įtvirtinimas atlieka itin svarbų vaidmenį švelninant riziką, kad sparčiai padidėjus reikalavimų dėl darbo užmokesčio infliacija padidės dar labiau;

- (11) siekiant sustiprinti bendrąją rinką ir euro zonos šalių ekonomikos atsparumą, itin svarbios yra struktūrinės reformos, įskaitant reformas, vykdomas pagal Europos žaliąjį kursą arba žaliąją bei skaitmeninę reformas, remiamas pagal Priemonę, ypač po Reglamento (ES) 2021/241 dalinių pakeitimų, įvestų Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/435¹ siekiant įgyvendinti 2022 m. gegužės 18 d. Komisijos komunikate išdėstytą planą „REPowerEU“. Tuo atžvilgiu taip pat svarbu įgyvendinti 2022 m. Europos semestro kontekste Tarybos rekomenduotas konkrečioms šalims skirtas reformas. Našumą ir augimą galima padidinti toliau gerinant verslo aplinką, be kita ko, mažinant kliūtis investicijoms ir kapitalo persikirstymui, modernizuojant viešojo administravimo institucijas, paspartinant leidimų išdavimą, kartu apsaugant aplinką ir pašalinant ribojamąsias reguliavimo sistemas. Reformos kartu su investicijomis yra svarbios įgyvendinant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, visų pirma didinant energijos vartojimo efektyvumą, remiant perėjimą prie poveikio klimatui neutralumo, didinant atsinaujinančiosios energijos išteklių tiekimą ir jų panaudojimą, taip pat remiant perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą. Sparčiai ir nepaliaujamai kylant energijos kainoms daromas spaudimas daug energijos suvartojančių pramonės sektorių ir mažųjų bei vidutinių įmonių verslo modeliams, o tai daro poveikį darbo vietoms ir žmogiškajam kapitalui. Veiksmingi nemokumo režimai gali paremti pertvarką ir palengvinti išteklių persikirstymą. Nemokumo režimai visoje euro zonoje vis dar labai skiriasi, ir didinant jų veiksmingumą bei suderinimą būtų remiamas ekonominis koregavimas ir bendroji kapitalo rinka;

¹ 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1).

- (12) bankų sektorius 2022 m. apskritai buvo atsparus. Nors visas euro zonos bankų sektorius yra gerai kapitalizuotas ir nuo 2021 m. jo pelningumas didėjo, labai pablogėjusi makroekonominė perspektyva kartu su aukštesnėmis palūkanų normomis, didinančiomis išlaidas besiskolinantiems, gali lemti prastesnę turto kokybę. Atsižvelgiant į griežtesnes kredito suteikimo sąlygas ir siekiant išlaikyti bankų gebėjimą finansuoti ekonomiką, svarbu laiku stebėti rizikas, imtis iniciatyvos bendraujant su skolininkais ir aktyviai valdyti neveiksnias paskolas. Kredito įstaigų atsparumą gali silpninti struktūriniai veiksniai, įskaitant perteklinį pajėgumą ir konkurenciją dėl naujų finansinių paslaugų teikėjų. Finansų rinkose gali atsirasti ir kitų rizikų. Visų pirma, didesnė rizikos priedai ir griežtėjančios likvidumo sąlygos gali lemti turto kainų kritimą. Dėl įkaito vertės išlaikymo prievolės tai gali sukelti dar didesnę spaudimą negu kai kurių energetikos įmonių jau patiriamos likvidumo problemos. Be to, reikia atidžiai stebėti, kaip į didesnes palūkanų normas reaguoja gyvenamosios ir komercinės paskirties nekilnojamojo turto rinkos, nes mažesnė paklausa ir prastėjantys skolos tvarkymo pajėgumai gali daryti spaudimą mažinti nekilnojamojo turto kainas ir išryškinti ciklines rizikas, visų pirma tose euro zonos valstybėse narėse, kuriose namų ūkių skola yra didelė. Be to, daugiau dėmesio reikia skirti padidėjusioms kibernetinėms rizikoms, ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2022/2554¹ bus sustiprintas finansų įmonių atsparumas su informacinėmis ir ryšių technologijomis susijusioms rizikoms. 2022 m. rugsėjo mėn. Europos sisteminės rizikos valdyba priėmė Rekomendaciją ESRB/2022/7, kurioje pateiktas įspėjimas ir privačiojo sektoriaus įstaigų, rinkos dalyvių ir atitinkamų valdžios institucijų paprašyta toliau rengtis nuokrypių zonos rizikos scenarijams;

¹ 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2554 dėl skaitmeninės veiklos atsparumo finansų sektoriuje, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 1060/2009, (ES) Nr. 648/2012, (ES) Nr. 600/2014, (ES) Nr. 909/2014 ir (ES) 2016/1011 (OL L 333, 2022 12 27, p. 1).

- (13) 2022 m. birželio mėn. Euro grupė susitarė, kad (kaip nedelsiamas žingsnis) su bankų sąjungos ateitimi susijusiame darbe daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama bendros bankų krizių valdymo ir nacionalinių indėlių garantijų sistemų sistemos stiprinimui siekiant turėti tokią sistemą, kuri tiktų visų rūšių bankams. Euro grupė įsipareigojo vėliau peržiūrėti bankų sąjungos padėtį ir bendru sutarimu nustatyti galimas tolesnes priemones, susijusias su kitais likusiais elementais, kad būtų galima stiprinti ir užbaigti kurti bankų sąjungą. Komisija paskelbė apie ketinimą 2023 m. pirmoje pusėje pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl krizių valdymo ir indėlių draudimo sistemos. Krizių valdymo ir indėlių draudimo sistemos pakeitimai gali padėti padaryti euro zonos bankų sektorių atsparesnį. Komisija taip pat paskelbė, kad 2023 m. pirmoje pusėje ji pateiks pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo būtų nustatytas skaitmeninis euras ir reglamentuojamos pagrindinės jo ypatybės, jeigu taip nuspręs teisėkūros institucijos. Galimą sprendimą dėl skaitmeninio euro išleidimo priimtų ECB valdančioji taryba, užbaigus galimą realizavimo etapą. Skaitmeninis euras, kuris grynujų pinigų atžvilgiu būtų papildomas, euro zonos ekonomikai galėtų sukurti keleriopos naudos galimybių. Juo visų pirma būtų remiama ekonomikos skaitmenizacija ir mokėjimų srities inovacijos, kartu stiprinant tarptautinį euro vaidmenį. Vystant skaitmeninį eurą būtų galima, be kita ko, atsižvelgiant į dabartinę geopolitinę padėtį, sustiprinti ekonominį bei finansinį euro zonos ir Sąjungos savarankiškumą,

REKOMENDUOJA, kad euro zonos valstybės narės 2023–2024 m. laikotarpiu individualiai, be kita ko, įgyvendindamos savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, ir kolektyviai Euro grupėje, imtųsi šių veiksmų:

1. Susilaikyti nuo plačiabazės paramos teikimo visuminei paklausai 2023 m. remti, kartu geriau nukreipiant fiskalines priemones tam, kad būtų šalinamas didelių energijos kainų poveikis pažeidžiamiesiems namų ūkiams bei gyvybingoms įmonėms, ir, jei reikia, išlaikant gyvumą siekiant prisitaikyti prie sparčiai kintančios padėties. Toliau koordinuoti nacionalinę fiskalinę politiką visose valstybėse narėse, kad būtų išsaugotas skolos tvarumas ir tvariai didinamas augimo potencialas, tuo būdu taip pat palengvinant pinigų politikos užduotį užtikrinti, kad infliacija laiku ir vėl pasiektų 2 % – ECB vidutinės trukmės laikotarpio tikslą. Susitarti dėl bendro požiūrio ir visų pirma apsvarstyti galimybę pakeisti plačiabazės kainų priemones gerai sukalibruotu ekonomiškai efektyviu dviejų pakopų energijos kainodaros modeliu, kuriuo būtų užtikrinamos paskatos taupyti energiją, arba kitomis sistemomis, kuriomis būtų pasiekti panašūs tikslai, atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus, taip pat apsvarstyti tinkamus laipsniško paramos nutraukimo būdus mažėjant energijos kainų spaudimui. Tinkamai apibrėžti diferencijuotas vidutinio laikotarpio fiskalines strategijas, pasitelkiant laipsnišką ir tvarų konsolidavimą, taip pat pasitelkiant investicijas ir reformas, kad būtų pasiektos apdairios vidutinio laikotarpio fiskalinės pozicijos.

2. Išlaikyti dideles viešąsias investicijas ir skatinti privačiąsias investicijas, kurių reikia ekonominiam bei socialiniam atsparumui didinti bei žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai remti, įskaitant investicijas, kuriomis būtų siekiama didinti energijos vartojimo efektyvumą ir pereiti prie atsinaujinančiųjų energijos išteklių. Įgyvendinti sanglaudos politikos programas ir ekonomikos gaivinimo bei atsparumo didinimo planus, užtikrinant, kad reformos ir investicijos būtų vykdomos laiku, ir užtikrinti, kad planų atnaujinimai būtų tiksliniai, atsižvelgiant į besivystančią ekonominę padėtį, kartu nemažinant bendro užmojo. Imtis tolesnių veiksmų, be kita ko, pagal skyrius „REPowerEU“ gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose bei nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus, siekiant paspartinti energetikos pertvarką ir didinti Sąjungos energetinę nepriklausomybę.
3. Laikantis nacionalinės praktikos ir paisant socialinių partnerių vaidmens, remti darbo užmokesčio pokyčius, kuriais siekiama sušvelninti darbuotojų, visų pirma mažas pajamas gaunančių darbuotojų, perkamosios galios praradimą, kartu atsižvelgiant į vidutinio laikotarpio našumo pokyčius ir ribojant antrinį poveikį infliacijai. Kurti ir adaptuoti, kai reikia, socialinės paramos sistemas siekiant padėti pažeidžiamiems namų ūkiams dorotis su energetiniu sukrėtimu ir žaliaja bei skaitmenine pertvarka, ir spręsti didesnės skurdo rizikos problemas. Toliau tobulinti aktyvią darbo rinkos politiką ir imtis priemonių tvarkytis su įgūdžių trūkumu ir skatinti kokybišką užimtumą. Užtikrinti veiksmingą socialinių partnerių dalyvavimą formuojant politiką ir stiprinti socialinį dialogą.

4. Užtikrinti, kad parama įmonėms, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms, patyrusioms finansinį spaudimą dėl energetikos krizės, būtų ekonomiškai efektyvi, laikina ir tiksliškai nukreipta gyvybingoms įmonėms. Teikiama parama, įskaitant paramą pagal laikinąją valstybės pagalbos sistemą krizės sąlygomis, turėtų padėti išlaikyti energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos paskatas kartu išsaugant vienodas sąlygas ir bendros rinkos vientisumą. Gerinti verslo aplinką, visų pirma stiprinant konkurenciją ir didinant nemokumo sistemų veiksmingumą siekiant užtikrinti, kad jomis būtų veiksmingai ir laiku sprendžiamos bankroto bei įmonių restruktūrizavimo problemos. Prisidėti prie pažangos kuriant kapitalo rinkų sąjungą.
5. Išsaugoti makrofinansinį stabilumą, išlaikyti kredito kanalus ekonomikai ir vengti finansinės fragmentacijos rizikos. Stebėti rizikas, susijusias visų pirma su įtampa energetikos sektoriuje, finansinių sąlygų sugriežtinimu, neveiksniu turtu, privačiojo įsiskolinimo lygiu ir pokyčiais nekilnojamojo turto rinkose. Tęsti darbą siekiant užbaigti kurti bankų sąjungą, o kitas žingsnis būtų dabartinės krizių valdymo ir indėlių garantijų sistemos reforma. Toliau aktyviai dalyvauti parengiamajame darbe, susijusiame su galimu skaitmeninio euro įvedimu.

Tolesniais ekonominės ir pinigų sąjungos stiprinimo veiksmais turėtų būti atsižvelgiama į patirtį, įgytą rengiant ir įgyvendinant visapusišką Sąjungos ekonominės politikos atsaką į COVID-19 krizę. Sparti pažanga atliekant ekonomikos valdymo peržiūrą yra vienas iš prioritetų stiprinant ekonominės politikos koordinavimą. Pažanga stiprinant ekonominę ir pinigų sąjungą ir toliau turėtų būti daroma visapusiškai paisant Sąjungos vidaus rinkos ir atvirai bei skaidriai euro zonai nepriklausančių valstybių narių atžvilgiu.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė
